

El 'mirador' en la ciudad

El 'mirador' a la ciutat

A ningú li deu haver passat per alt el compromís amb la mirada que enclou el títol de la secció de què m'he ocupat durant els dotze darrers números de *Quaderns d'Arquitectura i Urbanisme*: en efecte, el mirador és un element típic de l'arquitectura burgesa urbana, però també anomenem així aquell que mira, el que converteix la construcció visual en el pilar fonamental de la seva professió.

Des del primer article –“Transparència i vitromania”, se'n recorden?– vaig plantejar la meva col·laboració en la revista com una discreta reivindicació de la mirada en arquitectura, d'una manera semblant a la manera com hauria reivindicat –amb el mateix sentit– l'oïda en la música. Aquesta actitud s'origina en l'eclipsi de la capacitat de jutjar –de reconèixer els valors de l'obra d'art– a què va conduir una idea banal i tosca de modernitat, una cosa que, a partir dels primers anys seixanta, va determinar l'auge del conceptualisme en l'arquitectura. I no tan sols en l'arquitectura, sinó també en la majoria de manifestacions de l'art, amb un resultat semblantment funest: en efecte, identificar el concepte duu l'experiència al domini de l'endevinalla i la separa de la sensibilitat, un àmbit molt més incert i exigent amb el subjecte, que ha caracteritzat les arts visuals si més no els darrers tres mil anys.

The *mirador* in the city

The commitment with the view enclosed in the title of the section which I have taken charge of in the last twelve issues of *Quaderns d'Arquitectura i Urbanisme* will have escaped nobody: in fact, the *mirador* is a typical element of bourgeois urban architecture, but in Spanish the word is also used to describe the person looking, thus converting the visual construction into the fundamental pillar of his profession.

Since my first installment – “Transparency and vitromania”, remember? I considered my collaboration in the magazine as a discreet defence of the view in architecture, in a similar way to how I would have defended – with identical sense – the ear in music. An attitude that stems from the eclipse of the ability to judge – to recognize the values of the work of art – that led to a banal and crude idea of modernity, which in turn resulted in the rise of conceptualism in architecture from the early sixties. In architecture, but also in most art forms, with similarly disastrous results: in effect, identifying the concept leads experience to the domain of the puzzle, separating it from sensitivity, a much more uncertain sphere and one more demanding with the subject, which has characterized the visual arts, for at least the last three thousand years.

A nadie se le habrá escapado el compromiso con la mirada que encierra el título de la sección de la que me he ocupado en los doce últimos números de *Quaderns d'Arquitectura i Urbanisme*: en efecto, el mirador es un elemento típico de la arquitectura burguesa urbana, pero también se llama así al que mira, convirtiendo la construcción visual en el pilar fundamental de su profesión.

Desde mi primera entrega –“Transparencia y vitromanía”, ¿recuerdan?– planteé mi colaboración en la revista como una discreta reivindicación de la mirada en arquitectura, de un modo similar a como habría reivindicado –con idéntico sentido– el oído en la música. Actitud que tiene su origen en el eclipse de la capacidad de juzgar –de reconocer los valores de la obra de arte– a que condujo una idea banal y tosca de modernidad, lo que a su vez determinó el auge del conceptualismo en arquitectura, a partir de los primeros años sesenta. En arquitectura, pero también en la mayoría de manifestaciones del arte, con un resultado similarmente funesto: en efecto, identificar el concepto conduce la experiencia al dominio del acertijo, separándola de la sensibilidad, ámbito mucho más incierto y exigente con el sujeto, que ha caracterizado las artes visuales, cuando menos los últimos tres mil años.

El cas és que, després de quaranta anys de conceptualisme més o menys confessat, tot i que indefectiblement practicat pels uns i els altres, i malgrat la celebració del relativisme –que alguns confonen, al seu favor, amb la tolerància i el respecte que mereix qualsevol ésser humà–, determinades arquitectures continuen interessant i acaparant elogis i adhesions, encara que sigui en la intimitat.

The truth is that after forty years of more or less confessed conceptualism, although unfailingly practised by all, despite the celebration of relativism – which some confuse, in its favour, with tolerance and the respect deserved by any human being – certain architectures remain interesting and continue receiving praise and adhesions, even though it may be in private.

Lo cierto es que, tras cuarenta años de conceptualismo más o menos confesado, aunque indefectiblemente practicado por unos y otros, a pesar de la celebración del relativismo –que algunos confunden, a su favor, con la tolerancia y el respeto que merece cualquier ser humano–, determinadas arquitecturas siguen interesante y acaparando elogios y adhesiones, aunque sea en la intimidad.

En un dels meus primers articles em vaig referir a la ciutat moderna, a la maldestra –més que no pas injusta– desqualificació en què alguns crítics i molts arquitectes han basat el seu quefer editorial i doctrinal durant dècades. Això m'estalvia començar de nou la reivindicació. Fa uns mesos, com a comentari a una sèrie de projectes urbans que vaig mostrar en una conferència d'estiu, a Narni, un estudiant em va preguntar –de bona fe, i això és el més greu– si jo projectava ciutats per als éssers humans o per als cotxes, vista l'estètica de “blocs de ciment” que advertia als meus treballs. Quan vaig intentar esbrinar els fonaments de la seva creença va acabar confessant que “havia sentit dir” que aquesta mena de ciutats eren inhumanes, encara que en realitat no sabia per què.

I referred to the modern city, to the awkward – rather than unjust – disqualification on which some critics and many architects had based their editorial and doctrinal task for decades, in one of my first contributions. This now saves me a fresh start in my defence. Some months ago, as a comment to a series of urban projects that I showed in a summer conference, in Narni, a student asked me – in good faith, that's the worst thing – whether I designed cities for human beings or for cars, owing to the “cement blocks” aesthetic he had noticed in my works. When I tried to delve into the foundations of his belief he finally confessed that he had “heard” that such cities were inhuman, but he did not really know why.

Me referí a la ciudad moderna, a la torpe –más que injusta– descalificación en que algunos críticos y muchos arquitectos han basado su quehacer editorial y doctrinal durante décadas, en una de mis primeras entregas. Ello me ahorra iniciar de nuevo la reivindicación. Hace unos meses, como comentario a una serie de proyectos urbanos que mostré en una conferencia veraniega, en Narni, un estudiante me preguntó –de buena fe, eso es lo peor– si yo proyectaba ciudades para los seres humanos o para los coches, por la estética de “bloques de cemento” que advertía en mis trabajos. Cuando intenté hurgar en los fundamentos de su creencia acabó confesando que “había oído decir” que ese tipo de ciudades eran inhumanas, aunque en realidad no sabía por qué.

És clar el biaix “conceptual” de la convicció del noi: possiblement ni tan sols va advertir la cura amb què els millors projectes moderns aborden la urbanitat, correlat urbà de l’habitabilitat domèstica. Com que ell *sabia* que aquesta mena de ciutats són inhumanes, per què perdre el temps comprovant-ho amb l’experiència? I això encara que, en el meu cas, la ciutat fos necessàriament virtual.

També és virtual l’experiència de la ciutat que proposo en aquesta entrega, culminació i clausura d’un cicle que –si més no, per a mi– ha resultat satisfactori: es tracta d’un projecte d’ordenació urbana en un municipi del Vallès que he proposat als meus alumnes de PFC i Màster. Com tinc per costum des de fa uns anys, he elaborat la meva proposta amb propòsits exclusivament didàctics, és a dir, amb l’objecte d’exemplificar alguns criteris formals de la ciutat moderna que em semblen importants, la transmissió dels quals és irreductible a conceptes, per la qual cosa la proposta ha de ser necessàriament visual.

The “conceptual” bias of the student’s conviction is clear: possibly he never noticed the care with which the best modern projects tackle urbanity, the urban counterpart of domestic habitability. Since he *knew* that such cities are inhuman, why waste time checking it out with experience? Although in my case the city was necessarily virtual.

Also virtual is the experience of the city that I propose in this contribution, the culmination and closure of a cycle that – at least for me – has proven satisfactory: it is an urban development project in a Vallès municipality that I have proposed to my Final Year and Master’s degree students. As is my custom in recent years, I developed my proposal exclusively for educational purposes, ie. in order to illustrate some formal criteria of the modern city that I find important, whose transmission is irreducible to concepts, so that the proposal is necessarily visual.

Es claro el sesgo “conceptual” de la convicción del muchacho: posiblemente ni advirtió el cuidado con que los mejores proyectos modernos abordan la urbanidad, correlato urbano de la habitabilidad doméstica. Puesto que él *sabía* que ese tipo de ciudades son inhumanas, ¿para qué perder el tiempo comprobándolo con la experiencia?, aunque en mi caso la ciudad fuese necesariamente virtual.

También es virtual la experiencia de la ciudad que propongo en esta entrega, culminación y clausura de un ciclo que –cuando menos, para mí– ha resultado satisfactorio: se trata de un proyecto de ordenación urbana en un municipio del Vallès que he propuesto a mis alumnos de PFC y Máster. Como es mi costumbre desde hace unos años, he elaborado mi propuesta con propósitos exclusivamente didácticos, es decir, con el objeto de ejemplificar algunos criterios formales de la ciudad moderna que me parecen importantes, cuya transmisión es irreducible a conceptos, por lo que la propuesta ha de ser necesariamente visual.

Les sis imatges que acompanyen aquesta nota constitueixen una atapeïda tria de les dotzenes de vistes amb les quals acostumo a concloure els meus projectes: en efecte, un projecte –o una obra: pel que fa al cas, és igual– no està acabat fins que la mirada d’algú reconeix els valors sobre els quals l’autor va basar els seus criteris d’ordre. ♦

Helio Piñón
Traduït per Jordi Palou

The six images accompanying this note constitute a brief selection of the dozens of views that I usually take to conclude my projects: in effect, a project – a work, for the case in hand it is the same – is not completed until someone’s view recognises the values upon which the author based his order criteria. ♦

Helio Piñón
Translated by Debbie Smirthwaite

Las seis imágenes que acompañan a esta nota constituyen una apretada selección de las docenas de vistas con cuya elaboración suelo concluir mis proyectos: en efecto, un proyecto –una obra; para el caso es igual– no está acabado hasta que la mirada de alguien reconoce los valores sobre los que el autor basó sus criterios de orden. ♦

Helio Piñón

